

6

PRIMLJENO: 07-04-2022			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
03-	02-4-	1903-1/21	

Na osnovu člana 3. stav (3) Odluke o organizaciji Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 92/05 i 63/08), člana 61. stav (2) Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH“, br. 32/02, 109/09 i 72/17), člana 13. stav (2) i člana 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 32/10), člana 86a. Zakona o radu u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 26/04, 7/05, 48/05, 60/10, 32/13 i 93/17), Kolegij Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH, na 35. sjednici održanoj 29.3.2022.godine, uz saglasnost Zajedničke komisije za administrativne poslove, broj: 03/5-50-14-11-10,14/22 od 7.3.2022. godine, donosi

**ODLUKU
O POLITICI NULTE TOLERANCIJE
PREMA DJELIMA SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA
NA OSNOVU SPOLA**

Član 1.

(Predmet)

- (1) Kolegij Sekretarijata Parlamentarne skupštine (u daljnjem tekstu Kolegij Sekretarijata) opredijeljen je da osigura radnu sredinu bez seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola za sve osobe.
- (2) Ovom odlukom utvrđuje se da će Kolegij Sekretarijata provoditi politiku nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola za sve zaposlene u Sekretarijata PSBiH.
- (3) Kolegij Sekretarijata preduzet će efikasne mjere s ciljem prevencije i osiguranja radne sredine bez bilo koje vrste uznemiravanja u skladu sa zakonskim i podzakonskim okvirom koji tretira ovo pitanje.

Član 2.

(Upotreba muškog ili ženskog roda)

- (1) U propisu, gdje je to moguće, koristi se rodno neutralni oblik „osoba“ ili „lice“.
- (2) Kada se definiraju, riječi se daju u muškom i ženskom rodu s kosom crtom, a onda se, radi preglednosti i čitljivosti, upotrebljavaju samo u muškom ili ženskom rodu.

Član 3.

(Posebna prava i obaveze)

- (1) Niko nema pravo seksualno uznemiravati ili uznemiravati na osnovu spola bilo koju osobu na radnom mjestu i u vezi s radom.
- (2) Navedeno se posebno odnosi na:

- a) pravo na radnu sredinu bez seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola;
- b) obavezu reagiranja kada su druge osobe žrtve seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola;
- c) obavezu prijavljivanja seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola;
- d) pravo na povjerljivost podataka disciplinskog postupka koji je pokrenut poradi seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola.

Član 4. **(Zabrana)**

- (1) Seksualno uznemiravanje ili uznemiravanje na osnovu spola zabranjeni su zakonima Bosne i Hercegovine.
- (2) Ovim propisima utvrđeno je da seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola postoji kada se radi o ponašanju koje je:
 - a) nepoželjno;
 - b) verbalno, neverbalno ili neprimjereno fizičko ponašanje;
 - c) seksualne prirode ili na osnovu spola;
 - d) zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo ili takvo kojim se postiže takav učinak.

Član 5. **(Mjere)**

Kolegij Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH preduzet će sve mjere utvrđene pozitivnim propisima kako bi se ispitale sve okolnosti vezane za seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola na rad i u radnim odnosima, te će osigurati da osoba koja prijavi ova djela neće trpiti posljedice zbog te činjenice.

Član 6. **(Zahtjev/prijava za pokretanje disciplinskog postupka)**

Svaki zaposlenik/zaposlenica ima pravo podnijeti zahtjev/prijavu za pokretanje disciplinskog postupka ako smatra da je seksualno uznemiravan i uznemiravan na osnovu spola.

Član 7. **(Imenovanje)**

- (1) Kolegij Sekretarijata posebnom odlukom imenuje savjetnika za prevenciju seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola u Kolegiju Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH.

- (2) Osoba iz stava (1) ovog člana zadužena je za pružanje podrške i neophodnih informacija zaposlenim u Sekretarijatu o aktima u smislu ostvarivanja zaštite od seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola.

Član 8.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu sljedećeg dana od dana objavljivanja na veb-stranici Parlamentarne skupštine BiH i na intranetu PSBiH.

Broj: 03-02-4-1903-1/21

Sarajevo, 29.3.2022.

Dostavljeno:

- a/a

5

PRIMLJENO: 07-04-2022			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE

POLITIKA
NULTE TOLERANCIJE PREMA DJELIMA SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I
UZNEMIRAVANJA NA OSNOVU SPOLA

Sarajevo, mart 2022. godine

SADRŽAJ

UVOD	4
1. OPĆI POJMOVI SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA OSNOVU SPOLA	6
1.1. Opće napomene o uznemiravanju i posebnim oblicima uznemiravanja	6
1.2. Seksualno uznemiravanje – pojam	7
1.3. Uznemiravanje na osnovu spola.....	8
1.4 Ponašanja koja ne predstavljaju seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola	9
2. CILJEVI PREVENIRANJA SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA OSNOVU SPOLA I SUBJEKTI NA KOJE SE POLITIKA PRIMJENJUJE	10
2.1. Ciljevi preveniranja seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola	10
2.2. Subjekti na koje se politika primjenjuje	10
3. USPOSTAVLJANJE I PROVOĐENJE INTERNIH PROCEDURA ZA PREVENIRANJE SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA OSNOVU SPOOLA	11
3.1. Opće napomene	11
3.2. Mogući razlozi pokretanja interne procedure.....	12
3.3. Pristupi u tretiranju problema neželjenog ponašanja	12
3.4. Postupak pokretanja interne procedure	13
3.5. Imenovanje savjetnika za prevenciju seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola.....	15
3.6. Izrada i podnošenje godišnjih i redovnih izvještaja o stanju u vezi s preveniranjem seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola	15
4. MEĐUNARODNI DOKUMENTI KOJIMA SE DEFINIRAJU SEKSUALNO UZNEMIRAVANJE I UZNEMIRAVANJE NA OSNOVU SPOLA.....	16
5. NEFORMALNA I FORMALNA ZAŠTITA OD SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA OSNOVU SPOLA I POSLJEDICE U SLUČAJU KRŠENJA PROPISA	17
5.1. Neformalna zaštita od seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola.....	17
5.2. Propisi kojima se regulira ova oblast u BiH.....	18
5.3. Podnošenje zahtjeva / prijava za pokretanje disciplinskog postupka.....	19
5.4. Postupanje disciplinske komisije u slučaju seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola.....	20
5.5. Posljedice.....	21

6. OBUKE I PODIZANJE SVIJEŠTI ZAPOSLENIH O SEKSUALNOM UZNEMIRAVANJU I UZNEMIRAVANJU NA OSNOVU SPOLA	22
7. PRIMJERI SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA OSNOVU SPOLA	23
ZAKLJUČAK	25

UVOD

Politika nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola (u daljnjem tekstu: politika) podrazumijeva skup mjera i aktivnosti koje se preduzimaju s ciljem sprečavanja seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola na radnom mjestu u Parlamentarnoj skupštini BiH, kako među zaposlenim tako i među poslanicima iz Predstavničkog doma i delegatima iz Doma naroda. Politika je preventivnog karaktera i temelji se na principima ravnopravnosti spolova i stvaranju atmosfere međusobnog poštivanja među zaposlenima, kako zaposleni svojim radnjama i postupcima ne bi uzrokovali ili trpjeli seksualno uznemiravanje.

Obaveza Parlamentarne skupštine BiH je da sve zaposlenice/ zaposlenike, poslanice /poslanike, delegatkinje/delegate upozna s politikom i provodi aktivnosti s ciljem preveniranja seksualnog uznemiravanja, ali i da pravovremeno i bez odgađanja odgovori na prijave u vezi sa seksualnim uznemiravanjem.

Politikom se utvrđuju standardi prepoznavanja seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola kao protuzakonito i nepoželjno ponašanje, propisuje interno postupanje za preveniranje neželjenog ponašanja u radnom okruženju. Svrha politike je promoviranje profesionalnog, zdravog i dostojanstvenog radnog okruženja sprečavanjem pojave seksualnog i uznemiravanja na osnovu spola. Seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola općenito uzrokuje brojne neželjene posljedice kako po zaposlenike, poslanice i poslanike, delegatkinje i delegate tako i po samu Parlamentarnu skupštinu BiH.

Politikom se upućuje jasna poruka svim zaposlenim osobama u Parlamentarnoj skupštini BiH da se seksualno i rodno zasnovano uznemiravanje neće tolerirati ni pod kakvim uslovima i da će se preduzimati sve mjere i radnje kako bi se preveniralo seksualno i rodno zasnovano uznemiravanje. Ovim se iskazuje puna posvećenost osiguranju radnog okruženja koje ne sadrži ove oblike zabranjenog ponašanja.

Politika sadržava:

1. Opće pojmove seksualnog i rodno zasnovanog uznemiravanja kao posebnih oblika uznemiravanja;
2. Utvrđivanje subjekata na koje se politika primjenjuje;
3. Uspostavljanje i provođenje interne procedure za preventivno djelovanje, s ciljem pružanja pomoći osobama koje su izložene neželjenom ponašanju;

4. Dokumente u kojima se definiraju seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola;
5. Posljedice u slučaju kršenja i nepoštivanja propisa;
6. Primjere seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola;
7. Obuku i podizanje svijesti zaposlenih o seksualnom i uznemiravanju na osnovu spola;
8. Zaključak.

Izrazi koji su radi preglednosti pisani u jednom gramatičkom rodu bez diskriminiranja se odnose na žene i muškarce.

1. OPĆI POJMOVI SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA OSNOVU SPOLA

1.1. Opće napomene o uznemiravanju i posebnim oblicima uznemiravanja

Uznemiravanje je protuzakonito ponašanje koje je definirano različitim zakonima u Bosni i Hercegovini. Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini propisuje se da uznemiravanje predstavlja “svako neželjeno ponašanje po osnovu spola kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje ili kojim se postiže takav učinak”. S druge strane, Zakonom o zabrani diskriminacije predviđa se da se uznemiravanje “smatra diskriminacijom u svakoj situaciji u kojoj ponašanje vezano za spol, spolno izražavanje ili orijentaciju ima za svrhu ili čiji je efekat povreda dostojanstva osobe i stvaranje zastrašujućeg, neprijateljskog, degradirajućeg, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja”. Oba navedena zakona propisuju zabranu uznemiravanja, predviđaju zaštitu od uznemiravanja i sadrže sankcije za uznemiravanje.

Uznemiravanje na radnom mjestu ili u vezi s radnim mjestom uzrokuje značajne emocionalne, fizičke i društvene posljedice po zaposlene, kao i ozbiljne profesionalne posljedice za instituciju u kojoj do uznemiravanja dolazi. Mentalno zdravlje osoba koje su podvrgnute seksualnom i uznemiravanju na osnovu spola je narušeno, s obzirom na to da kod njih dolazi do osjećaja krivice, sumnje u sebe te gubitka samopoštovanja. Također, uznemiravanje kod uznemiravane osobe dovodi do gubitka zanimanja za posao, čime se potencijalno povećava mogućnost izostajanja s posla, bolovanja i zanemarivanja radnih obaveza. Isto tako, narušava se timski odnos i dolazi do čestih sukoba u radnom kolektivu. Uznemiravanje se, između ostalog, očituje i kroz svoje posebne oblike: seksualno i uznemiravanje na osnovu spola.

Seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola, koje Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH definira kao uznemiravanje po osnovu spola, predstavlja zabranjeno, odnosno neželjeno ponašanje. Neželjeno ponašanje je ponašanje koje osoba na koju je ovakvo ponašanje usmjereno nije izazvala ili tražila te ga je smatrala ponižavajućim ili uvredljivim.

Seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola može biti vertikalno i horizontalno.

Vertikalno uznemiravanje je uznemiravanje između nadređene i podređene osobe (bez obzira koja osoba vrši uznemiravanje)

Horizontalno uznemiravanje je uznemiravanje između osoba gdje nije prisutan odnos nadređenosti, odnosno podređenosti.

Seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola nije ograničeno na radno mjesto, može se dogoditi i izvan radnog mjesta i/ili izvan radnog vremena.

1.2. Seksualno uznemiravanje – pojam

Seksualno uznemiravanje je neželjeno ponašanje seksualne prirode zbog kojeg se osoba osjeća povrijeđeno, zastrašeno ili poniženo. Neželjeno ponašanje mora sadržavati seksualni element, konotaciju ili implikaciju kako bi se okvalificiralo kao ponašanje seksualne prirode. Neželjeno ponašanje je takvo ponašanje koje osoba, na koju je ovo ponašanje usmjereno, nije tražila, podsticala ili izazvala i smatra ga ponižavajućim ili uvredljivim. Procjena o tome da li je konkretno ponašanje neželjeno je subjektivna i daje se iz perspektive osobe koja se osjeća uznemireno. Seksualno uznemiravanje može se sastojati od različitih oblika verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja seksualne prirode koje osoba koja je izložena ovom ponašanju ne želi.

Verbalno ponašanje odnosi se na riječi, odnosno zvukove koje osoba iskaže ili izrazi, a može ih iskazati usmenim, odnosno pismenim putem.

Neki od primjera verbalnog ponašanja su:

- zahtijevanje dodira, zagrljaja;
- upućivanje seksualnih prijedloga;
- upućivanje uvreda, komentara, opaski ili aluzija seksualne prirode;
- neželjeni pozivi za sastanke, flertovanje ili traženje seksualnog odnosa ili seksualnih usluga;
- neželjena pitanja o seksualnom životu;
- upućivanje uvredljivih viceva, seksualnih šala i dobacivanja;
- komentiranje nečije seksualne (ne)privlačnosti;
- širenje seksualnih glasina (usmeno, društvene mreže);
- pisanje seksualno eksplicitnih poruka ili pisama (SMS, e-mail);
- uslovljavanje ostvarivanja pogodnosti ili/i napredovanja na poslu seksualnim uslugama;

- prijetnja kažnjavanjem osobe koja odbija udovoljiti seksualne ponude.

Neverbalno ponašanje podrazumijeva izraze lica, pokrete tijelom ili znakove.

Neverbalno ponašanje obuhvata, ali se ne ograničava na:

- gestikulacije i insinuacije koje upućuju na imitaciju seksualnog odnosa;
- izlaganje, prikazivanje ili slanje pornografije, seksualno eksplicitnih slika, karikatura ili postera ili drugih seksualnih slika (uključujući i online).

Fizičko ponašanje odnosi se na svako seksualno ponašanje osobe koje uključuje kontakt s tijelom osobe koja je izložena neželjenom ponašanju. Fizičko ponašanje obuhvata, ali se ne ograničava na:

- dodire seksualne prirode, zagrljaje, poljupce;
- štipanje, milovanje, udaranje, stiskanje druge osobe;
- nepotrebne fizičke kontakte s tijelom druge osobe i nepotrebnu bliskost (ulazak u lični prostor);
- fizički nasrtaj i napad.

1.3. Uznemiravanje na osnovu spola

Uznemiravanje na osnovu spola je takvo neželjeno ponašanje kojim se omalovažava, ponižava ili vrijeđa osobu kao muškarca ili ženu. Podrazumijeva neželjeno verbalno, neverbalno i/ili fizičko ponašanje vezano za pripadnost osobe određenom spolu. Prema tome, predstavlja vrstu uznemiravanja koje se radi zbog spolne uloga žena i muškaraca u društvu, odnosno spolnih uloga za koje se smatra da ih žene i muškarci obavljaju.

Uznemiravanje na osnovu spola može se dogoditi ako su osobe maltretirane za ponašanje koje se percipira kao stereotipno karakteristično za njihov spol, ili zbog toga što ponašanje nije u skladu sa stereotipnim poimanjem muškosti (spolnim ulogama i karakteristikama muškaraca) i ženstvenosti (spolnim ulogama i karakteristikama žena). Primjera radi, uznemiravanje na osnovu spola može uključivati ponašanje kojim se namjeravaju nametnuti i/ili pojačati tradicionalne heteroseksualne spolne norme, npr. dominantni muškarci – podređene žene. Za razliku od seksualnog uznemiravanja, uznemiravanje na osnovu spola nije generalno motivirano seksualnim interesom ili namjerom. Češće je zasnovano na neprijateljstvu, te predstavlja pokušaj da se kreira okruženje u kojem se osoba na koju je uznemiravanje usmjereno osjeća nepoželjnom. U nekim

slučajevima, uznemiravanje na osnovu spola može imati isti oblik kao i uznemiravanje na osnovu seksualne orijentacije, ili tzv. homofobno maltretiranje.

Neki od primjera uznemiravanja na osnovu spola su:

- upućivanje neprimjerenih komentara o nečijem fizičkom izgledu, osobinama ili ponašanju na osnovu spola (npr. izjava da je ženi mjesto u kući ili da nije podobna za određeni posao);
- upućivanje komentara ili nekorektan odnos prema osobama koje se ne ponašaju u skladu sa stereotipnim spolnim ulogama;
- grub i vulgaran humor ili jezik u odnosu na spol;
- verbalno zlostavljanje nekoga, prijetnje ili podrugivanje nekome na osnovu spola;
- neprijateljsko radno okruženje prema pripadnicima određenog spola (npr. isključivanje pripadnika jednog spola iz radnog okruženja, radnih zadataka, omalovažavanje rezultata rada) itd.

1.4 Ponašanja koja ne predstavljaju seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola

Seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola nisu oni odnosi koji su poželjni, prihvaćeni ili uzvraćeni. Ovi odnosi zasnivaju se na međusobnoj privlačnosti ili prijateljstvu i ne predstavljaju uznemiravanje jer nisu neželjeni. Ovakva komunikacija i odnosi intimne prirode predstavljaju područje privatnosti svake osobe, sve dok se događaju van profesionalnih okvira i ne narušavaju ugled institucije u javnosti.

2. CILJEVI PREVENIRANJA SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA OSNOVU SPOLA I SUBJEKTI NA KOJE SE POLITIKA PRIMJENJUJE

2.1. Ciljevi preveniranja seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola

Politikom se pobliže definiraju pojmovi seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola, zabrana takvog ponašanja, mjere sprečavanja i postupci zaštite osoba od seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola, a sve s ciljem izgradnje i očuvanja zdravog radnog okruženja, jednakih mogućnosti i uslova za sve zaposlene u Parlamentarnoj skupštini BiH.

Cilj politike je svim zaposlenima, poslanicima i delegatima u Parlamentarnoj skupštini BiH osigurati efikasno preveniranje i zaštitu od seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola na radnom mjestu, zauzimanje jasnog stava da je seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola na radnom mjestu neprihvatljiv oblik ponašanja, definirati pojmove seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola, pružiti podršku zaposlenima, poslanicima i delegatima koji smatraju da su žrtve seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola i uputi takve na mehanizme zaštite od seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola.

Također, cilj Politike je i omogućiti zaposlenima, poslanicima i delegatima rješavanje situacija neželjenog ponašanja seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola prije nego što dosegne nivo kaznenog ponašanja.

2.2. Subjekti na koje se politika primjenjuje

Politika se primjenjuje na sve zaposlenike: državne službenike i namještenike, poslanike, delegate, osobe zaposlene na određeno vrijeme, pripravnike, volontere kao i kandidate za posao.

3. USPOSTAVLJANJE I PROVOĐENJE INTERNIH PROCEDURA ZA PREVENIRANJE SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA OSNOVU SPOLA

3.1. Opće napomene

- Interna procedura za preventivno djelovanje predstavlja postupak za interno rješavanje neželjenog ponašanja, uključujući seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola. Većina osoba na koje je neželjeno ponašanje usmjereno, uključujući seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola, prije svega žele da navedeno ponašanje prestane, kako bi mogle nastaviti raditi u ugodnom, pristojnom i profesionalnom radnom okruženju. Interna procedura pojedincima pruža priliku da riješe problem neželjenog ponašanja na povjerljiv, sporazuman i neprijeteći način. Povjerljivo rješavanje pritužbi ili prijava neželjenog ponašanja pridonosi održavanju radnog okruženja bez sukoba i neprijateljstava i povećava vjerovatnoću da će osobe uključene u internu proceduru moći nastaviti zajedno raditi.
- Interna procedura služi da se dokumentiraju prvobitna nastojanja osobe koja je izložena neželjenom ponašanju da ovakvo ponašanje zaustavi u dobroj vjeri. Pored ovoga, primjenom interne procedure dokumentiraju se i preduzimate radnje koje su preduzimale pravosudne institucije pojedinačno (postupanjem savjetnika za prevenciju seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola) na razrješavanju situacije postojećeg neželjenog ponašanja na radnom mjestu.
- Provođenjem interne procedure ne dira se u pravo osobe koja je izložena neželjenom ponašanju, odnosno u obavezu odgovorne osobe u pravosudnoj instituciji na pokretanje krivičnog, građanskog ili disciplinskog postupka povodom neželjenog ponašanja.
- Cilj interne procedure je zaustavljanje neželjenog ponašanja, uključujući seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola na radnom mjestu i u vezi s radnim mjestom. Pored ovoga, interna procedura ima za cilj da spriječi pojavu seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola u Parlamentarnoj skupštini BiH. Svrha procedure kao takve je da omogući zaposlenima rješavanje različitih situacija na radnom mjestu prije nego što dostignu nivo kaznenog ponašanja ili kršenja etičkih kodeksa, odnosno pravila ponašanja u Parlamentarnoj skupštini BiH.

3.2. Mogući razlozi za pokretanje interne procedure

- Neželjeno ponašanje je manje ozbiljno, ali osoba koja je izložena takvom ponašanju želi da ono prestane i traži pomoć u njegovom zaustavljanju.
- Interna procedura se koristi kada osoba na koju je neželjeno ponašanje usmjereno ne želi tražiti sankcije ili disciplinske mjere protiv osobe koja pokazuje neželjeno ponašanje (nego jednostavno želi pomoć u zaustavljanju takvog ponašanja).
- Uključene strane će zasigurno i dalje biti u međusobnom kontaktu, a osoba koja je izložena neželjenom ponašanju želi iskoristiti internu proceduru kako bi održala taj poslovni odnos.
- Svi ostali razlozi.

3.3. Pristupi u tretiranju problema neželjenog ponašanja

- Osobe, koje su bile ili su izložene neželjenom ponašanju, ohrabruju se da se direktno obrate osobi koja pokazuje neželjeno ponašanje – bilo lično, u pisanoj formi ili telefonom, kako bi joj dale do znanja da je takvo ponašanje neželjeno, da ih vrijeđa, stvara nelagodu ili utiče na posao. Ovim osobama se preporučuje da vode evidenciju o tome kada su i na koji način ostvarile navedeni kontakt i kakav je bio njegov sadržaj.
- Osobe kojima je neugodno direktno se obratiti osobi koja pokazuje neželjeno ponašanje ili direktno obraćanje nije rezultiralo prestankom pokazivanja neželjenog ponašanja mogu zatražiti pomoć od bilo koje od sljedećih osoba:
 - savjetnika;
 - treće osobe, odnosno osobe od povjerenja koja im može pomoći u komunikaciji sa osobom koja pokazuje neželjeno ponašanje, kako bi je obavijestila da je takvo ponašanje neželjeno.

3.4. Postupak pokretanja interne procedure

- Interna procedura pokreće se isključivo na osnovu usmenog ili pisanog zahtjeva osobe koja traži pomoć povodom izloženosti neželjenom ponašanju, koji se podnosi savjetniku.
- Osoba koja je izložena neželjenom ponašanju treba podnijeti zahtjev za pomoć u roku od 60 dana od dana kada je došlo do neželjenog ponašanja, odnosno od posljednje radnje neželjenog ponašanja koje se događa u kontinuitetu. U izuzetnim slučajevima, osoba koja je izložena neželjenom ponašanju može podnijeti zahtjev za pomoć i po isteku ovog roka, a ako postoje opravdani razlozi zbog kojih osoba nije bila u mogućnosti podnijeti pravovremeni zahtjev.
- U slučaju da je savjetnika o neželjenom ponašanju informirala treća osoba koja djeluje u povjerenju i s dobrom namjerom, a s ciljem pomoći osobi koja je izložena neželjenom ponašanju, savjetnik će obavijestiti treću osobu da je za službeno pokretanje interne procedure neophodno da se osoba koja je izložena neželjenom ponašanju neposredno obrati za pomoć.
- U slučaju da je savjetnik informiran o neželjenom ponašanju podnošenjem anonimne prijave, preduzet će preventivne radnje posrednog karaktera s ciljem dodatnog osvještavanja zaposlenih osoba o štetnosti seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola, kako po osobu tako i cjelokupnu radnu organizaciju. Za ovu potrebu, moguće je preduzeti sljedeće radnje: organizirati zajednički sastanak svih zaposlenih na kojem će tema biti prevencija seksualnog i/ili uznemiravanja na osnovu spola; ponovo poslati Smjernice e-mailom svim zaposlenim; još jednom objaviti Smjernice na oglasnoj ploči, s navođenjem uloge i kontakt podataka savjetnika, itd.
- Savjetnik će, po prijemu zahtjeva za pomoć, informirati osobu izloženu neželjenom ponašanju o njenim pravima – uključujući informaciju o mogućnosti ulaganja pritužbe za kršenje etičkog kodeksa kao i propisa o disciplinskoj odgovornosti, podnošenju prijave o izvršenom krivičnom djelu nadležnom tužilaštvu u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, kao i pokretanju drugih postupaka zaštite prava.
- Savjetnik će izvijestiti osobu koja pokazuje neželjeno ponašanje da je takvo ponašanje neželjeno za osobu koja se obratila za pomoć i dostaviti povratnu informaciju osobi koja se obratila za pomoć bez odgađanja, a najkasnije u roku od 15 dana od dana primanja zahtjeva za pomoć.

- Savjetnik će jasno izvijestiti osobu koja pokazuje neželjeno ponašanje o sljedećem: predmetno ponašanje je neželjeno iz perspektive osobe na koju je usmjereno, te se stoga od nje traži da takvo ponašanje zaustavi. Također, osoba koja pokazuje neželjeno ponašanje izvijestit će se o tome da se vodi povjerljiva evidencija, odnosno dokumentiranju provođenja interne procedure. Pored ovoga, osoba koja pokazuje neželjeno ponašanje izvijestit će se da ima mogućnost izjašnjavanja, odnosno davanja obrazloženja o predmetnom ponašanju.
- Svrha obavještenja nije dokazivanje činjeničnog stanja ili potvrda seksualnog uznemiravanja ili uznemiravanja na osnovu spola. Bez obzira, prilikom obavještanja uručuje se i primjerak Smjernica.
- Savjetnik će obavijestiti osobu koja je izložena neželjenom ponašanju da se može ponovo obratiti zahtjevom za pomoć ako se neželjeno ponašanje nastavi nakon što je savjetnik obavijestio osobu koja pokazuje ovakvo ponašanje o njegovom neželjenom karakteru. U slučaju ponovnog obraćanja, savjetnik će pružiti dodatne informacije o mogućnosti pokretanja drugih postupaka zaštite.
- O svim preduzetim radnjama u vezi s primjenom interne procedure savjetnik vodi službenu evidenciju, koja je povjerljive prirode. Evidencija se vodi u povjerenju osim ako osoba izložena neželjenom ponašanju ne poželi iskoristiti je u okviru postupka ulaganja formalne pritužbe/prijave, ako navedeno ponašanje ne prestane. Pristup navedenoj evidenciji isključivo ima savjetnik, koji je obavezan da vodi računa o sigurnosti evidencije. Izuzetno, evidencija može biti dostupna ovlaštenim osobama u skladu s važećim zakonima.
- Evidencija o internim procedurama seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola sadržava:
 - datum podnošenja zahtjeva za pružanje pomoći;
 - ime i prezime, naziv radnog mjesta osobe koja traži pomoć;
 - ime i prezime, naziv radnog mjesta osobe koja pokazuje neželjeno ponašanje;
 - kratak opis neželjenog ponašanja;
 - datum i kratak opis obavještenja koje je uručeno osobi koja pokazuje neželjeno ponašanje;
 - sve druge preduzete radnje.

3.5. Imenovanje savjetnika za prevenciju seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola

Savjetnika imenuje Kolegij Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH na period od četiri godine. Na ovu dužnost bit će imenovana osoba koja u komunikaciji s radnim kolegama postupa na profesionalan i povjerljiv način. Ta osoba proći će posebnu obuku o prevenciji seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola kao i o svojoj ulozi savjetnika u Parlamentarnoj skupštini BiH. Na mjesto savjetnika može biti imenovana jedna ili više osoba na isti mandatni period. Savjetnik obavlja sve poslove u vezi s prevencijom seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola kao i vođenjem službene evidencije.

3.6. Izrada i podnošenje godišnjih i redovnih izvještaja o stanju u vezi s preveniranjem seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola

- Imenovani savjetnik je obavezan sastaviti povjerljiv izvještaj u vezi s provedenom internom procedurom, koji sadržava pregled svih preduzetih aktivnosti, u roku od osam dana od dana završetka interne procedure, kao i redovne mjesečne izvještaje o stanju prevencije seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola;
- Savjetnik je obavezan redovno izvještavati Kolegij Sekretarijata o preduzetim aktivnostima u vezi s internim procedurama, te pripremati poseban izvještaj koji sadržava pregled stanja u vezi s preveniranjem seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola u Sekretarijatu Parlamentarne skupštine BiH na godišnjem nivou i to do 31.1. tekuće godine za prethodnu godinu;
- Godišnji izvještaj je povjerljiv dokument u dijelu koji se tiče primjene interne procedure unutar Parlamenta, te ne sadržava podatke lične i profesionalne prirode, koji mogu otkriti identitet osobe;
- Prikupljeni statistički podaci koji se evidentiraju i obrađuju za potrebe izvještavanja bit će prikazani po spolu;
- Kolegij Sekretarijata dostavit će informacije Parlamentarnoj skupštini BiH o preduzetim internim mjerama na prevenciji seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola u sklopu redovnog godišnjeg izvještaja.

4. MEĐUNARODNI DOKUMENTI KOJI DEFINIRAJU SEKSUALNO UZNEMIRAVANJE I UZNEMIRAVANJE NA TEMELJU SPOLA

- CEDAW – Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama UN;
- OPĆA PREPORUKA BR. 19 KOMITETA ZA ELIMINACIJU DISKRIMINACIJE NAD ŽENAMA;
- KONVENCIJA VIJEĆA EVROPE O SPREČAVANJU I BORBI PROTIV NASILJA NAD ŽENAMA I NASILJA U PORODICI;
- DIREKTIVA 2006/54/EZ EVROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 5. 7. 2006. o provođenju principa jednakih mogućnosti i jednakog tretiranja muškaraca i žena u pitanjima zapošljavanja i obavljanja zanimanja (prerađena verzija);
- REZOLUCIJA EVROPSKOG PARLAMENTA od 3. 10. 2017. o ekonomskom osnaživanju žena u privatnom i javnom sektoru u EU (2017/2008(INI));
- REZOLUCIJA EVROPSKOG PARLAMENTA o borbi protiv spolnog uznemiravanje i zlostavljanja u EU od 27. 10. 2017;
- Izvod iz Kodeksa ponašanja u slučaju seksualnog uznemiravanja Evropske komisije.

5. NEFORMALNA I FORMALNA ZAŠTITA OD SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA OSNOVU SPOLA I POSLJEDICE U SLUČAJU KRŠENJA PROPISA

5.1. Neformalna zaštita od seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola

Razgovor sa osobom koja se ponaša na neželjen način

Ako je moguće, razgovarajte sa osobom koja se ponaša na neželjen način i pokušajte joj objasniti koja vrsta ponašanja za vas predstavlja seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola na radnom mjestu.

Preporuke za razgovor sa osobom koja se ponaša na neželjeni način

- suočite se sa osobom koja se ponaša na neželjeni način i pokušajte razgovarati licem u lice,
- obavite razgovor i objasnite da je razgovor povjerljiv,
- objasnite ponašanje te osobe, a koje vas uznemirava i kako se osjećate zbog toga,
- zahtijevajte da ta osoba prestane s ponašanjem koje smatrate neželjenim,
- dajte priliku osobi da odgovori na sve vaše navode.

Razgovor s nadređenim i/ili savjetnikom/savjetnicom za prevenciju seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola

Ako je moguće, razgovarajte s vašim nadređenim ili s nadređenim osobi za koju smatrate da se ponaša na neželjeni način, i/ili sa savjetnikom/savjetnicom za prevenciju seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola. Predočite sve situacije u kojima je došlo do ponašanja koje za vas predstavlja seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola, na radnom mjestu.

Preporuke za razgovor s nadređenim i/ili savjetnikom/savjetnicom

- ukoliko je to prikladno, objasnite da li ste se suočili sa osobom koja se ponaša na neželjeni način

- predložite kako želite nastaviti s rješavanjem vašeg problema, tj. želite li da nadređeni i/ili savjetnik razgovara sa osobom koja se ponaša na neželjeni način ili želite podnijeti zahtjev za pokretanje disciplinskog postupka.

5.2. Propisi kojima se regulira ova oblast u BiH

S obzirom na to da seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola predstavljaju **povredu službene dužnosti**, u skladu s propisima kojima se uređuju prava, dužnosti i odgovornosti zaposlenih osoba u institucijama BiH, formalni načini zaštite su:

- podnošenje prijave/zahtjeva za pokretanje disciplinskog postupka;
- podnošenje prijave/tužbe nadležnom organu.

U skladu s propisima kojima se uređuju prava, dužnosti i odgovornosti svih zaposlenih osoba u institucijama BiH, djela seksualnog uznemiravanja i uznemiravanje na osnovu spola su definirana kao povreda radne dužnosti koja povlači disciplinsku odgovornost. Pravni propisi kojima se uređuje zaštita od seksualnog uznemiravanja i uznemiravanje na osnovu spola su:

- **Zakon o državnoj službi** ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10, 40/12 i 93/17) - **članak 54. Disciplinska odgovornost**
- **Zakon o službi u oružanim snagama BiH** („Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10 i 42/12) **članak 161. Disciplinski prijestupi**
- **Zakon o policijskim službenicima BiH** („Službeni glasnik BiH", br. 27/04, 63/04, 5/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09 i 07/12) **članak 105. Teže povrede službene dužnosti**
- **Zakon o radu u institucijama BiH** („Službeni glasnik BiH", br. 26/04, 7/05, 48/05, 60/10, 32/13 i 93/17) – **članak 86e.**
- **Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti državnih službenika u institucijama BiH** („Službeni glasnik BiH", broj 20/03 i 04/10) – **članak 15a. Diskriminacija**
- **Pravilnik o vojnoj disciplini i disciplinskom postupku** („Službeni glasnik BiH", broj 96/10) - **članak 6. Disciplinski prijestupi**
- **Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti policijskih službenika BiH** („Službeni glasnik BiH", broj 18/05 i 34/08) - **članak 5. Teže povrede službene dužnosti**

- **Pravilnik o disciplinskoj i materijalnoj odgovornosti zaposlenih u institucijama BiH** („Službeni glasnik BiH“, broj 81/07) - *članak 6. Disciplinski prijestupi*

5.3. Podnošenje zahtjeva / prijava za pokretanje disciplinskog postupka

Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini - prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 32/10) propisuje se da poslodavac mora preduzeti efikasne mjere s ciljem sprečavanja uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja i diskriminacije na osnovu spola u radu i radnim odnosima. Postavlja se pitanje koje su to radnje koje može preduzeti poslodavac s ciljem sprečavanja uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja i diskriminacije na osnovu spola u radu i radnim odnosima.

Zakonom o radu u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 26/04, 7/05, 48/05, 60/10, 32/13 i 93/17) propisuje se da je poslodavac dužan preduzeti efikasne mjere s ciljem sprečavanja nasilja na osnovu spola, diskriminacije, uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja u radu i/ili u vezi s radom i mobinga, te da ne smije preduzimati nikakve mjere prema zaposleniku zbog činjenice da se žalio na nasilje, diskriminaciju, uznemiravanje, seksualno uznemiravanje i mobing.

S obzirom na navedno, poslodavci su dužni svim zaposlenim staviti do znanja da je svaki oblik seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola **NEPRIHVATLJIV**. Navedeno se može postići usvajanjem jasnih politika protiv seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola i njihove dostupnosti svim zaposlenima. Samo donošenje politika nije dovoljno. Politike moraju biti popraćene aktivnostima koje će biti usmjerene na podizanje svijesti o neprihvatljivim oblicima ponašanja koji dovode do seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola, kao i organiziranjem obuka.

Zahtjev/prijava za pokretanje disciplinskog postupka podnosi se u skladu s odgovarajućim propisima kojima je ureden disciplinski postupak. Pored obaveznih elemenata koje sadržava svaki zahtjev/prijava, u zahtjevima kojima se traži utvrđivanje odgovornosti zbog seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola važno je navesti sve elemente ovih djela odnosno:

Subjektivni element – jasno navesti da je ponašanje za vas bilo neželjeno i da li ste počiniocu dali do znanja da je to ponašanje za vas neželjeno, odnosno razloge zbog kojih ste smatrali da to nije bilo moguće.

Radnja – opisati ponašanje i sve okolnosti u vezi s ponašanjem koje vas je uznemirilo. Predložite izvođenje svih dokaza koje ste prikupili (e-mailovi, SMS-poruke, slike, pisma i slično) i svjedoke koji su prisustvovali tom ponašanju ili osobe s kojima ste pričali o tom događaju ili vještaka medicinske struke.

Priroda radnje – na osnovu opisa radnje, navesti smatrate li da se radi o uznemiravanju seksualne prirode ili uznemiravanju na osnovu spola.

Posljedica – opisati posljedicu koju je na vas ostavilo uznemiravanje. U tom smislu, važno je predložiti komisiji da pozove za svjedoka osobu s kojom ste razgovarali o uznemiravanju koja bi mogla potvrditi vaše navode da je kao posljedica nastalo zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

S obzirom na to da je princip javnosti jedan od osnovnih principa disciplinskog postupka, u svom zahtjevu možete podnijeti zahtjev za isključivanje javnosti u skladu s odgovarajućim propisom.

5.4. Postupanje disciplinske komisije u slučaju seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola

Disciplinska komisija koja vodi **disciplinski postupak** zbog seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola mora pristupiti ovim predmetima s posebnom pažnjom. U svim propisima utvrđuju se jasni i efikasni rokovi za provođenje disciplinskog postupka.

Disciplinska komisija, u pogledu seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola, treba utvrditi sljedeće elemente:

Subjektivni element – utvrditi da se radi o neželjenom ponašanju. U tom smislu disciplinska komisija u postupku treba utvrditi da li je počinitelj u konkretnom slučaju mogao pretpostaviti da

se radi o neželjenom ponašanju, odnosno da li je počiniocu stavljeno do znanja da se radi o neželjenom obliku ponašanja.

Radnja – potrebno je utvrditi koji je način izvršenja radnje, a posebno dovesti u uzročno-posljedičnu vezu radnju sa subjektivnim elementom, prirodom i posljedicom. Utvrđivanje načina, odnosno oblika izvršenja radnje može uticati na izricanje disciplinske mjere. Isto tako, disciplinska komisija treba utvrditi namjeru počinioca koja nema uticaj na utvrđivanje disciplinske odgovornosti.

Priroda radnje – disciplinska komisija mora, na osnovu opisa radnje, utvrditi i prirodu radnje, odnosno utvrditi da li se radi o seksualnom uznemiravanju ili uznemiravanju na osnovu spola. Priroda radnje je ključna radi ispravne kvalifikacije i imenovanja djela.

Posljedica – disciplinska komisija mora utvrditi da uznemiravanje dovodi do jedne ili više posljedica; zastrašujućeg, neprijateljskog, degradirajućeg, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja. Izjava počinioca da nije znao kako svojim ponašanjem uznemirava osobu, odnosno njegovo ponašanje dovodi do ove posljedice, nema uticaja na utvrđivanje odgovornosti.

5.5. Posljedice

Seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola na radnom mjestu dovodi „do povrede digniteta osobe ili grupe osoba koje trpe uznemiravanje na osnovu spola ili seksualno uznemiravanje, odnosno stvaranja zastrašujućeg, degradirajućeg, neprijateljskog, nepoželjnog, ponižavajućeg, uvredljivog ili nezdravog radnog okruženja“. Utvrđivanje posljedica takvog ponašanja je pitanje koje se utvrđuje za svaki postupak na osnovu subjektivnog doživljaja. U praksi to znači da se radi o postojanju posljedica koje vode promjeni osnovnih uslova rada i radnog okruženja.

6. OBUKA I PODIZANJE SVIJESTI ZAPOSLENIH O SEKSUALNOM UZNEMIRAVANJU I UZNEMIRAVANJU NA OSNOVU SPOLA

S obzirom na to da osobe često nisu svjesne da svojim ponašanjem uznemiravaju druge osobe, obuke su jedan od bitnih načina preveniranja seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola. Obuke mogu obavljati vanjski edukatori ili ih mogu izvoditi osobe koje rade u okviru institucije. Bez obuka zaposlenici možda neće znati šta je seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola, kako ga prepoznati i kako se zaštititi, odnosno neće znati koja ponašanja druge osobe smatraju neželjenim i uznemirujućim. Obukama bi trebali biti obuhvaćeni svi zaposleni uključujući i novozaposlene.

Obuke bi se trebale održavati sistematično, kako bi se znanje osvježilo, ali i kako bi se zajedno raspravljalo o pojedinim situacijama koje mogu predstavljati seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola.

Poseban naglasak trebao bi biti na obukama za rukovodeće osoblje kako bi mogli prepoznati moguće probleme, ali i kako bi bili obučeni o načinu postupanja za slučaj ako se zaposleni u njihovom sektoru budu žalili na seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola. Posebne obuke trebale bi biti organizirane i za osobe koje su zaposlene u disciplinskim komisijama.

7. PRIMJERI SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA I UZNEMIRAVANJA NA OSNOVU SPOLA

PRIMJER 1.

Kolege su konstantno dobacivali kolegici da je nježna i da za nju nije posao policajke/vojnkinje, jer je to „muški posao“. Govorili su joj: „Zna se gdje je ženi mjesto“, „Nije džabe Bog stvorio žene i muškarce različite“ i slično. Konstantno su je omalovažavali u prisustvu drugih kolega, nadređenih, kao i pred trećim licima.

PRIMJER 2.

Kolege su više puta prepričavale i dobacivale kolegi koji je koristio roditeljsko odsusutvo da je „papučar“ i da je „žensko u vezi“, a da njegova supruga „nosi kaiš u kući“. Uvijek bi u njegovom prisustvu pričali viceve koji se odnose na muškarce kojima žene naređuju.

PRIMJER 3.

„Nadređeni je pokušavao stupiti sa službenicom u seksualne odnose, govoreći joj da mu se sviđa, da ima lijepo tijelo, da bi je volio grliti i ljubiti, pokušavajući je zagrliti ili dirati po tijelu. Ona je to odbijala, govoreći da on ima svoju ženu koju treba grliti i ljubiti i da je ona premlada za njega. Jedne večeri su se zadržali duže na poslu i on je ponudio da je svojim vozilom odveze kući. Tokom vožnje, dok je upravljao vozilom, nadređeni je više puta pokušao zagrliti, povlačeći je prema sebi, a kada se ona pokušala otrgnuti od njega, prijetio joj je i vrijeđao je. Službenica je u strahu od daljnjih njegovih neželjenih i grubih pokušaja da s njom stupi u seksualni odnos, molila da je pusti, uz prijetnje da će ga prijaviti, na što joj je on odgovorio: „Samo pisni, ne smiješ nikome reći za ovo, od sutra ćeš tražiti novi posao“.

PRIMJER 4.

Zaposlenik je radio u odjelu za finansije. Više puta je njegova nadređena dolazila dok je radio za svojim radnim stolom, stavljala je ruku oko njegovih ramena, a s vremena na vrijeme bi ga bez njegovog odobrenja masirala po ramenima i leđima.

PRIMJER 5.

Neposredni rukovodilac je službenicu u više navrata seksualno uznemiravao, prateći je po hodnicima i vulgarnim rječnikom dobacujući da ima dobre grudi i zadnjicu, uvredljivo joj dobacivao u stihovima, te nekoliko puta predlagao stupanje u seksualne odnose. te joj je prijetio da će u slučaju odbijanja ostati bez posla ili da će biti prinuđena da ga sama napusti.

PRIMJER 6.

Žena je bila zaposlena u organu uprave više godina. Od drugih kolega je saznala da je njen kolega drugim kolegama rekao da je zaljubljen u nju. Jednog dana ju je pozvao u svoj stan, ali je ona to odbila. Sutradan ju je pred svim kolegama verbalno napao, govoreći da ga je godinama zavodila i da je kriva zato što je on doveden u takvo stanje.

ZAKLJUČAK

Ovom politikom opisani su načini prepoznavanja, preveniranja i mogućih načina rješavanja nekih od oblika seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola, kao i standardi provođenja interne procedure u slučajevima pokazivanja neželjenog ponašanja. Prema tome, internom procedurom ne dovodi se u pitanje mogućnost pokretanja pozitivno-pravnim propisima reguliranih postupaka zaštite prava, odnosno podnošenje pritužbi (u skladu s relevantnim etičkim kodeksima i općim ili pojedinačnim propisima kojima se reguliraju disciplinski postupci unutar institucija), prijave za izvršeno krivično djelo uznemiravanja ili seksualnog uznemiravanja (u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH), pokretanje postupka za zaštitu od diskriminacije (u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije BiH) ili pokretanje nekog drugog postupka prema pozitivnim pravnim propisima u Bosni i Hercegovini.

S ciljem efikasne primjene politike i zaštite od seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola potrebno je usvojiti odluku o politici nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola, te imenovati savjetnicu/savjetnika za prevenciju seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola.

Broj: 03-50-13-25-19,1/21
Veza akt broj : 01/6,02/1,03-37-1-720/21
Sarajevo, 13.4.2021.

14-04-2021

**Sekretaru Komisije za ostvarivanje ravnopravnosti spolova
Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH**
n/r sekretarke Žane Primorac

Predmet: Obavještenje sa 19. sjednice Kolegija Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH

Poštovana,

Obavještavamo vas da je Kolegij Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH na 19. sjednici, održanoj 13.4.2021.godine razmatrao Materijal Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH - Inicijativa za uređivanje prevencije uznemiravanja na osnovu pola i seksualnog uznemiravanja na nivou Parlamentarne skupštine BiH, akt broj: 01/602/1,03-37-1-720/21 od 29.3.2021.

U vezi s tim, Kolegij Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH obavezao je sekretarku Komisije za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, da pripremi i Kolegiju Sekretarijata dostavi sve akte vezane za ovaj materijal

S poštovanjem,

SEKRETAR ZAJEDNIČKE SLUŽBE
Mirza Imamović
Mirza Imamović

Prilog:

- akt broj 01/6,02/1,03-37-1-720/21 od 29.3.2021.

Dostavljeno:

- naslovu
- a/a.

Broj: 03-50-13-25-19-1/21
Sarajevo, 29. 9. 2021.

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

B

PRIMLJENO:		14-10-2021	/pro/ iloga
Original	Kopija		
03-02-9-1903			

**ZAJEDNIČKA KOMISIJA ZA ADMINISTRATIVNE POSLOVE
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE**
n/r predsjedavajućeg

PREDMET: Prijedlog odluke o politici nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovu spola i Prijedlog politike nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovu spola, *dostavlja se*

Kolegij Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH je na 26. sjednici, održanoj 29. 9. 2021, utvrdio Prijedlog odluke o politici nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovu spola i Prijedlog politike nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovu spola.

Shodno Poglavlju III, tačka 3. Odluke o organizaciji Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 92/05 i 63/08), prijedlozi akata prosljeđuju se na daljnje postupanje Zajedničkoj komisiji za administrativne poslove Parlamentarne skupštine BiH radi davanja saglasnosti.

U prilogu Vam dostavljamo Prijedlog odluke o politici nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovu spola i Prijedlog politike nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovu spola.

S poštovanjem,

KOLEGIJ SEKRETARIJATA
Mirza Imamović
Marin Vukoja
Gordana Živković

Dostavljeno:
▪ naslovu
▪ a/a

Broj: 03/5-50-14-11-10,14/22

Veza broj: 03-02-4-1903/21

Sarajevo, 7. 3. 2022.

Na osnovu člana 63. stav (1) tačka f) Poslovnika Predstavničkog doma ("Službeni glasnik BiH", br. 79/14, 81/15, 97/15, 78/19 i 26/20) i člana 53. stav (1) tačka f) Poslovnika Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 58/14, 88/15, 96/15 i 53/16) i tačke III. stav 3. Odluke o organizaciji Sekretarijata Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 92/05 i 63/08), Zajednička komisija za administrativne poslove Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, na 10. sjednici, održanoj 7. 3. 2022, donijela je

ODLUKU

o davanju saglasnosti na Odluku o politici nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovu spola i Politiku nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovu spola

I.

Zajednička komisija za administrativne poslove Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine daje saglasnost na Odluku o politici nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovu spola i Politiku nulte tolerancije prema djelima seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja po osnovu spola, broj: 03-02-4-1903/21 od 14. 10. 2021.

II.

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Predsjedavajući
Zajedničke komisije za administrativne poslove
Obren Petrović

DOSTAVLJENO:

- Kolegiju Sekretarijata
- u predmet Zajedničke komisije

• a/a